

Bireyden Toplumla Uzanan Yozlaşmanın İronisi: Joseph Conrad'ın Zafer Romanı

Irony of Degeneration Extending From Individual to Society:
Victory Novel by Joseph Conrad

Vedi AŞKAROĞLU¹

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Öz

İnsanın anlam arayışı ve kendini evrende konumlandırma uğraşı; nesne-insan, insan-insan ve insan-toplum açısından evrensel bir anlamlandırma dizgesinin ortaya çıkışını sağlar. Dünyanın merkezinde bulunması gereken insanın icat ettiği düzene, yaşama, uygarlığa yenik düşmesinin en önemli göstergelerinden biri nesnenin/maddenin insandan daha önemli görülmesidir. Romanlarını hem tecrit edilmiş mekanlar olarak denizlerde hem de sosyalleşmenin gözlemlenebileceği çok uluslu kentlerde kurgulayan Polonya asıllı İngiliz yazar Joseph Conrad, bireyin anlatısını sunarak, insan doğasının betimlemesini yapar. Bireyi, toplumun içinde karşılıklı bir ilişki bağlamında ele alarak dış dünya ile insan ruhu arasındaki çatışmayı, bireyin kendi ruhunun derinliklerinde kendine dönük bakışını, çıkmaza giren varoluş sancısını irdelemeye çabalar. Zafer romanında, çocukluğundan beri insanlara karşı güvensiz olarak yetiştirilmiş Axel Heyst karakterini kurgulayarak, Batı ve Doğu ikilemini, insanın yalnızlık içindeki davranışlarını, inzivayı ve toplum içindeki ilişkilerini irdeler. Romanda neredeyse hiçbir ideal kişilik kurgulamadan sadece gerçekçi bir biçimde insan davranışlarını ve onların iç dünyalarında duyumsadıklarını göreceli bir tarafsızlıkla ortaya koymaya çalışan Conrad, yine de zıt kutuplar şeklinde iyi ile kötü, doğa ile kent, uygarlık ile vahşet gibi izlekleri karşılaştırma olanağı sunar. Romanda yalnızlık, yabancılaşma, aşk, nefret, açgözlülük, şiddet, yardım ve ihanet izlekleri öne çıkarılarak bireyin penceresinden genel insanlık tablosu çizilir. Bu makalede, ironik biçimde Zafer olarak adlandırılan romanın başkışisi Heyst, diğer kişilerle birlikte, olay örgüsüyle bağlantılı bir biçimde çözümlenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Zafer, Heyst, Yabancılaşma, Şiddet, İnsan Doğası

Abstract

In terms of modernism, human's search for meaning and attempt to position themselves in the universe enables the emergence of a universal code of meaning as regards matter-human, human-human and human-society relations. One of the most significant signs of human's defeat by the social system, life and civilisation, in which s/he must have the central position, is that the matter/object is regarded as more important than the human. Joseph Conrad, a Polish author in origin, who constructs his novels in both isolated seas and multi-national cities where socialisation between people from different culture can be observed, presents the story of the individual and reflects human nature. He portrays the human in his relations with the society, and depicts the conflicts between the human soul and the outer world, the inward look of the individual in his deep loneliness and the vicious circle he finds himself in the existential struggle. In his novel, Victory, he creates Axel Heyst character, who has been raised as a person with no confidence in humanity since his childhood. Through Heyst, Conrad examines the East-West conflict, human behaviours in isolation, loneliness and human behaviour in social interaction. Even though Conrad creates almost no ideal character in order to present a realistic picture of the human and the world and tries to paint a picture of their behaviours and what they feel deep inside their hearts, still he makes it possible for the reader to make comparisons through such binary oppositions as good and evil, nature and city, civilisation and savagery. In the novel, such themes as loneliness, alienation, love, hatred, greed, violence, helpfulness and treachery are dealt with and a general view of humanity is portrayed through the observation of individual behaviours. In this article, Heyst, the protagonist of Victory, a novel ironically titled, will be analysed in his relation with other characters on the basis the plot.

Keywords: Victory, Heyst, Alienation, Violence, Human Nature

Extended Abstract

Throughout history, and in the last century in particular, how much can human nature be held responsible for their tendency towards violence, blood shedding, wars they fight with a wish to possess financial resources, and the resulting deaths and destruction of nature? Joseph Conrad, a Polish author in origin, who constructs his novels in both isolated seas and multi-national cities where socialisation between people from different culture can be observed, presents the story of the individual and reflects human nature. He aims to define human and humanity basing his narration on the individual.

In his novel, Victory, he creates Axel Heyst character, who has been raised as a person with no confidence in humanity since his childhood. Heyst, in a way, becomes the spokesperson of Conrad in that he does not trust human beings as they are greedy, violent, destructive, and primitive from birth. In the novel, there are characters from all races and many nations. For example, Wang is a Chinese, Ricardo is a Latin American, Pedro is a Mexican, Schomberg is a German besides the others. By this way, Conrad brings together people from various communities and creates a picture of general humanity in its nakedness.

Through Heyst, Conrad examines the East-West conflict, human behaviours in isolation, loneliness and human behaviour in social interaction. Even though Conrad creates almost no ideal character in order to present a realistic picture of the human and the world, and tries to paint a picture of their behaviours and what they feel deep inside their hearts, still he makes it possible for the reader to make comparisons through such binary oppositions as good and evil, nature and city, civilisation and savagery. In an appearance created for the eye of the reader, the choices of the characters are made in accordance with their free will. Their economic and social status influence their decisions as well as the way they are perceived by the others around them, which shows that a person's character is not as important as his/her power, money or status. Their thoughts and perceptions about the others around help them determine how they form their counter actions. However, Conrad portrays Axel Heyst as person blind to human nature and motives, as he is grown up by a father sceptical of human nature, and therefore always keeps off from human interaction at all costs. In the novel, such themes as loneliness, alienation, love, hatred, greed, violence, helpfulness and treachery are dealt with and a general view of humanity is portrayed through the observation of individual behaviours. Loneliness is experienced by Heyst and Lena in particular. The extent of alienation is very large and it exists in various types: alienation to others, to oneself, to culture, to emotions and to nature. According to Conrad, as human nature is understood, the secret behind violence, wars and destruction, which have designed human destiny so far, can be solved. In this article, Heyst, the protagonist of Victory, a novel ironically titled, will be analysed in his relation with other characters on the basis of plot of the novel

Giriş

İngiliz edebiyatının en önemli romancılarından birisi olan modernist yazar Joseph Conrad'ın neredeyse tüm romanlarında Batı-Doğu (özellikle Afrika kıtası) ilişkilerinin bireysel düzlemdeki yansımaları sunulur. Eleştirel bir bakışla Batı'nın Afrika ile ilgili düşünceleri ortaya konulurken modernist romanlara özgü iç dünyaların da incelemesi bir tanık anlatıcı yoluyla okura aktarılır. Conrad'ın tanık anlatıcısı genellikle birçok eleştirmenin yazarla aynı kişi olarak gördüğü gemici/kaptan rolündeki Marlow'dur. Onun ilerlemiş yaşı, tecrübesi ve keskin gözlem gücü romandaki kişiler ve olaylar açısından önemli bir derinliğin oluşmasını sağlar. Zafer romanında da çok önemli bir yer tutmasa da onun gözlemleri ve kendisiyle aynı meslek gurubuna ait kaptanların görüşleri romanın başkişisi Axel Heyst ve diğerleri hakkında derinlemesine bir ruhsal çözümlemenin kapılarını aralar. Conrad'ın romanlarında en önemli mekan denizlerdir ve yine Zafer romanında da deniz, ada ve denizcilik çok önemli bir yer tutar.

Batı-Doğu karşılaşmasını işlemesine rağmen psikolojik derinlik Conrad'ın romanlarının ana unsuru oluşturur. Robert Penn Warren, Conrad'ın sanki içsel bazı ikilemleri çözmek için yola çıktığını ve "(onun) içe kapanık, yalnız (biri olarak), büyük suçlar ve suçluluk duygusu taşıdığını, bu yüzden de dışa dönük dünyaların keskinliği ve basitliği için isteklerinde büyük boyutlu aşığılama ile dolu olduğunu" (1951:378) ileri sürer. Olay örgüsünün oluşturulmasında mekan kullanımının çeşitliliği göze çarpar. Ancak izleksel yapı açısından bireyin iç dünyasında deneyimlediği değişim ve çatışmalar çok önemli bir yer tutar. Bir bakıma, bireyin ayrışması, yaşadığı dünyadaki yalnızlığı, iletişimsizlik ve yabancılaşma ekseninde kurgulanan romanlar, Conrad'ın en önemli özelliğini oluşturur; "Conrad'ın romanlarında, her zaman için şiddet ve korku bulunur, fakat her birey, bunlarla yüzleşirken tek başınadır; tek dayanışma, ayrışmış, kurban edilen bireylerin dayanışmasıdır" (Howe, 1953:510). Ancak kurbanların birlikteliği olayların akışını değiştirmedikleri gibi sadece okurun dünya algısında her bireyin yalnız olduğu düşüncesini pekiştirme işlevi sunar. Yalnızlık ise sosyal bir varlık olarak tanımlanan insanın önemli trajedilerinden biridir.

Yozlaşan Dünyanın Uzağındaki Trajik Kişi: Axel Heyst:

Zafer romanında, trajik unsur başkişisi Axel Heyst'in kişiliğinde somutlaşır. Onun dünya algısı, insana karşı güvensizliği, toplumdan uzak duruşu, kültürel kodları tanımaması, edilgen bir gözlemci konumunda olması ve niyet okuma konusundaki başarısızlığı trajik konumlandırılmasının ana eksenini oluşturur. Zaten romanın olay örgüsü, onun başkalarının (Lena, Schomberg ve Ricardo gibi dış unsurların) eylem biçimine göre tepki geliştirmesi ve kararlar almasına göre şekillenir; "Zafer, doğaya eklemleme arzusu ile tüm toplumsal olguları düşman belleyen bir zihnin, zorakiliklerden kaynaklanan birleşmesinden doğan kısır ve özürlü çocuğunun trajedisidir" (Aşkaroğlu, 2016:123). İronik durum ise Conrad'ın diğer romanlarında görmeye pek alışmadığımız kadın figürüdür. Lena bir olasılıktır ve doğru tercihlerin yapılması durumunda, trajik olanı tersine çevirebilme gücüne sahiptir. Conrad'ın romanlarının çoğunda "kahramanların yeniden canlanmasını sağlayan güçler birer kadındır. Kadın, kendini keşif açısından bir rehberdir: erkek onu reddetmezse, erkeği kendi içindeki doğaüstü harikalar diyarına doğru taşıyacaktı" (Feaster, 1971:420). Lena da Heyst'i harikalar diyarına taşımak amacıyla önemli bir mesafe kaydetse de, yine Heyst'in haydutları koşulsuz biçimde adaya alması ve hatta onlara su, yiyecek ve barınma sunması yüzünden hayal diyarı, cehennem (hell) diyarına dönüşür. Onun trajik hatası, gerçeklikten uzaklığı ve romantizmidir; "Zafer romanının başkişisi Heyst ... modernizmin belirlediği nesne tapınmacılığının karşısında duran, hayal gücü, anlayış ve empatinin simgesi Romantizmdir." (Aşkaroğlu, 2016:37). Onun kişiliğinde Conrad'ın somutlaştırdığı Romantizm, bireyi toplumun karşısında yücelten, özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi sloganlarla kendini tanımlamaya girişen Avrupa modernizmi (ya da daha doğru bir ifadeyle Fransız Devrimi ile güç iktidar mücadelesinin yarattığı rekabetçi vahşi Kapitalizmi) ve hukuk ilkelerinin bunları sağlayabileceğine dair inancın yıkımına dair önemli bir göndermedir.

Morton Zabel, Conrad'ın romanlarında, "yanılsamanın doğasının araştırıldığını, gerçek kavramının yüceltildiğini, zeka ve bilincin eyleme dönüşen yansımalarının denendiğini ve son olarak da amansızca dayatılan değerler ile derin şüpheciliğin sisli gizeminden sarsılmaz bir ahlaki merkez ve insana

yönelik bir inanç alanına ulaşıldığını" (1972:38) belirtir. Zabel'in belirlediği ahlaki merkez önermesi Conrad'ın romanlarında çizdiği kötümser tabloları ile çelişkili görünmektedir. Derin bilinçte, insana dönük inanç bir önerme olarak sunulsa da, Conrad neredeyse tüm romanlarında bu inancın mevcut vahşi rekabet içinde ve maddileşmenin getirdiği ruhsal çöküntü ve yozlaşmanın varlığı karşısında imkansız olduğunu gösterir. Zafer romanında, iyilik yapan Heyst asla iyiliğinin ve insana inancının karşılığı olan ödülü alamayacak biçimde sunulur. "Conrad'ın temel insan erdemi olarak güvenilirliği öne çıkarması ve evrenin etik olarak algılanmasının imkansızlığı yüzünden, insanın yaradılışın amacının saf bir gösteri olduğu şeklindeki görüşleri, onun çok da sağlam olmayan stoacı hayat algısı ile örtüşür" (Howe, 1953:509). Heyst, ilk olarak Lena'ya güvenir. Lena'dan güveni sağlamak adına önemli bir destek alır, ancak romanın sonunda Lena'nın kendisini aldattığı düşüncesine kapılan Heyst'in bu sorgulaması en derin güvensizlik duygusunun da göstergesidir. İkinci olarak, adaya ölmek üzereyken yaşanan, gözlerini altın hırsı bürümüş olan çeteye Heyst'in güvenip yardım etmesi ironik bir sonun hazırlayıcısıdır. Kendilerine yardım eden Heyst'in ve Lena'nın ölümüne neden olurlar. Conrad, bu sayede, insana güvenmenin imkansızlığını ortaya koyarken, insan doğasının ikelliğine de bir kez daha vurgu yapar. İnsan, onun romanlarında, denetimsiz bir varlık, kanunların ve sosyal yaptırımların uzağında, her zaman bir vahşidir.

Heyst'i sadece bir roman kişisi olarak ele almak ve onu bireysel olarak değerlendirmek doğru değildir. O, bir kişiden fazlasıdır, hem kendisi hem de modern insanın temsilidir. Romanın ana kişisi Heyst, Zabel'e göre, "bölünmüş benliğin oyununu gerçekleştirir" (1972:40). Bir tarafı modern, sosyal insanı temsil ederken diğer tarafı ise toplumun dışarıda bıraktığı uyumsuzdur. Uyum denemeleri bir birleşme umudu ortaya çıkarsa da her zaman için yıkımı hazırlar. Lena, onun umudunu ve olumlu olasılığı temsil ederken insanı tanıma konusundaki yetersizliği olasılıkların yıkımını beraberinde getirir. Zabel, Conrad'ın Heyst gibi kişiler kurgulamakla, sadece birey portresi çizme amacını taşımadığını ve daha geniş bir temsiliyet çerçevesi sunma niyetinde olduğunu düşünür. O'na göre, "bölünmüş birey" portresi "toplum ve insanlık kavramlarının bir metaforu"dur (Zabel, 1972:42). Bu metaphor, uyum, ortak yaşam, barış ve huzurun karşısında daha derin bir olgu zincirinin varlığını betimler. Karşıt değer olarak, uyumsuzluk, kaos, bencillik ve şiddet bulunur. Belki de bireyden yola çıkarak Conrad dünyayı kasıp kavuran zenginlik ve ona dayanan talanın, doğayı yok etme güdüsünün, vahşi kapitalizmin neden olduğu savaşların, yıkımın ve şiddetin altında yatan nedenlere bir gönderme de bulunur. Kısacası, insanın ehlileştirilemez sahip olma arzusu/güdüğü var olduğu sürece, Schomberg, Ricardo ve Pedro ile simgelenen nesneye sahip olma arzusunun karşısında ortak yaşamın, huzurun ve barışın şansı olmayacaktır.

Roman başlangıcında 35 yaşında olan Heyst, uzun bıyıkları olan kel birisidir. Mavi gözlü ve iri yapılı biri olarak, sürekli bir yabancı olduğunu hatırlatan Avrupalılara özgü beyaz bir takım elbise ve beyaz bir şapka ile dolaşır. Schomberg haricindeki tüm erkek karakterler tarafından sevilen ya da beğenilen Heyst, aydın yüzlü ama gizemli bir kişilik olarak tasvir edilir. Davranışlarına sinen incelik ruhunun kırılğan yapısını yansıtır. "Heyst, ince bir tarafsızlık uğruna kendini ortaya koyma alışkanlığını yitirmiştir. Burada demek istediğim ahlaki ya da bedensel olarak kendi gücünü ortaya koyma cesareti değil; yalnızca bir işi becerebilme, kafasını çalıştırma, fazla derine inmeden el alışkanlığıyla davranıp insanı yaşamda, sanatta, suç işlemede ve ahlaklı yolda, dahası aşkta başarıya ulaştıran bir ustalıktır," (Z., 2011:10). Sesindeki yumuşaklık, insanlara karşı takındığı yüz ifadesi, onun iç dünyasında yaşadığı şüpheli doğasını gizlemek adına önemli bir işlev görür. Heyst, "oradan oraya gezerim," diye düşündü kesinlikle. Ahlak, duygu ya da zeka gibi kavramlar değildi gezdirecekleri; ruhuyla, bedeniyle gezecekti o. Kimildamadan duran ormanların içinde, ağaçların altından esen yelin savurduğu bir yaprak gibi, hiçbir yere takılmadan gezecekti. "Benim dünyaya karşı savunmam da bu olacak," dedi kendi kendine," (Z., 2011:10). Kaptan Morrison, onu Tanrının gönderdiği ilahi bir elçi, dualarının bir karşılığı olarak görür ve yaşamı boyunca ona karşı minnet duygunu taşıırken, Lena için de bir kurtarıcı rolündedir. Başlangıçta, sadece yaslandığı bir kurtarıcı olarak görünen Heyst, sonradan Lena'nın aşık olduğu bir adama dönüşür. Düşünce ve hayat felsefesi açısından, Lena asla Heyst'i anlamaz, ama kadınsı sezgileri ile sevgiden yoksun olan adamı sevgi ve aşk yoluyla dünyaya tutunmaya yakınlaştırır. Davidson, Heyst'e babacan bir sevgi beslemesine rağmen, hiç bir zaman ona yakınlık duyamaz, çünkü Heyst onun için tümü ile gizemli bir üst sınıfın iyi eğitim almış, soğuk temsilcisi gibidir.

Schomberg ise Heyst konusunda diğerlerinden ayrılır. Heyst'in tavırlarından, görünüşünden, giyiminden, sözlerinden ve amaçlarından her zaman için şüphe eden Schomberg, bu şüphesini nefrete dönüştürmekte bir sakınca görmez. Herkesin bencil, çıkarıcı ve kötü niyetli olduğu şeklinde saplantılı bir dünya görüşüne sahip olan Schomberg, Heyst'in bir "dolandırıcı", bir "haydut", "kan emici", "katil" ve daha sonra da "büyücü" olduğuna inanır ve Heyst hakkında herkese kendi öznel bakış açısıyla uydurduğu abartılı öyküler anlatır. Heyst'in saygın davranışlarının ardında, "karanlık niyetler beslediğini" ve aslında onun bir "şeytan" olduğunu iddia eder. Aynı şekilde, Bay Jones ve Ricardo da Heyst'in doğrudan ve doğal tavırlarının ardında kurnazca düşünceler olan bir maske görürler ve bu yüzden ondan korkarlar.

İnsanlardan ve toplumdan uzak bir adada yaşayan Heyst, Sourabaya'da olup bitenin farkında değildir. Görüntüsünden, rahatlığından, insanlarla konuşmamasından ve belki de kendi otelinde kalmaması, yemeklerinden yememesi ya da içkilerinden içmemesi yüzünden kendisinden nefret eden, eski bir Alman subayı Schomberg herkese Heyst'i kötülerdir. Otelin müşterileri, tabldot yemeğe gelenler ya da içki içenler dahil gördüğü herkese, Heyst'in bir "düzenbaz", bir "haydut", "acımasız bir şeytan" olduğunu anlatan Schomberg, pek çok insanın kafasına şüphe tohumu ekmeyi başarır. Daha da ileri giderek Kaptan Morrison ile ilgili kendi kafasında, nefretinden kaynaklanan bir kurguyu anlatır. Anlattıklarına göre, "azılı bir üçkağıtçı" ve "şeytan" olan Heyst, Morrison'un sahip olduğu tüm parasını elinden almış, şirketi batırmış ve buna dayanamayan Morrison'un hastalanmasına neden olarak, onu ölüme terk etmiştir. Yaşlı denizci de ülkesine dönerek büyük bir kalp kırıklığı içinde ölmüştür. Schomberg'e göre bu bir "cinayettir" ve Heyst'in bir "katil" olarak görülmesi gerekir.

Çinli bir işadınının gemilerinden birini işleten, yardımsever bir denizci olan başka bir kaptan, Davidson ise, anlatılanlara pek aldırmaz, söylenenlere kulak tıkar ve ayda bir kere adanın açıklarından geçerken iyi biri olarak tanıdığı Heyst'e özel bir ilgi gösterir. Adanın yakınından her geçişinde, adaya yaklaşır ve Heyst'in kendisine el sallayıp sallamadığını görmek, bir ihtiyacı olup olmadığı öğrenmek ister. Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin batmasını takip eden yaklaşık 17-18 ay sonra, sürekli adada yaşayan Heyst, yakınından geçen Kaptan Davidson'a el sallar. Davidson Heyst'i alır ve birlikte Sourabaya'ya giderler. Heyst'in gidiş nedeni, şirketle ilgili bazı belgeleri tamamlamak ve diğer ufak tefek işlerini halletmektir. Kendisi hakkında dönen dedikodudan ve Schomberg'in kendisine karşı olan derin nefretinden habersiz olan Heyst, kalmak için Schomberg'in oteline gider.

Otele geldiği zaman, Schomberg tarafından şaşkınlık, nefret ve şüphe ile karşılanan Heyst, Zangi- acomo Bayanlar Orkestrası adında, kadınlardan oluşan gezgin bir müzik topluluğunun aynı otelde kaldığını ve konserler verdiğini öğrenir. Diğer müşterilerin tersine, müzik beğenisi gelişmiş ve aynı zamanda doğanın sessizliğine, huzurlu ortamına alışık olan Heyst için, orkestranın müziği bir gürültüden ibarettir. Bir gece, sıkıntıdan ne yapacağını bilmediğinden, orkestranın bulunduğu salona geçer ve içki içmeye başlar. Oradaki tüm kadınlar yaşlıdır, ancak sırtı dönük olan birisinin genç olduğunu düşünür. Kız, orkestra sahibinin, aynı zamanda orkestrayı yöneten karısı tarafından kötü muameleye maruz kalır. Kadınların, otelle yapılan anlaşma gereği, müşterilerle sohbet etmesi beklenmektedir. Bunu fırsat bilen Heyst, kıza seslenir. Kızın adının Lena olduğunu öğrenir ve onun hayat hikayesini kısmen keşfeder. Tıpkı Kaptan Morrison'un çaresiz bir anda karşısına çıkması gibi, Lena da onun yardımına muhtaçtır. Acıma duygusu kabaran ve empati kuran Heyst, sonucun ne olacağını bilmeksizin, erdemli bir şövalye tavrı ile kıza yardım etmeye karar verir. "Geçmişte, varoluşun saçmalıklarından uzak durmaya kararlı bir adamın içine düştüğü şüphe anlarında, anlık bir korku ile kendime hayatın beni nasıl ele geçireceğini sorardım. Dürüstlük, bağlılık, çalışkanlık, hatta sevgi, yaşam adımı verdiğimiz iğrenç kumar oyununda birer fişten fazla bir şey olmayabilir ama insan kâğıtları eline aldı mı, sonuna kadar oynamalıdır artık," (Z., 2011:193). Müzik aralarında, Schomberg'in kızı taciz ettiğini öğrenir ve onu kaçırmaya karar verir. Schomberg'in, her şeyin farkında olan, orta yaşlı ve çirkin ama zeki olan karısının yardımı ile bir gece Lena'yı kaçıtır ve Samburan adasına götürür.

Schomberg, aşık olduğu ve delice bir tutku ile arzu ettiği genç kızın kendi isteği ile Heyst gibi şeytani bir insanla kaçmak istemeyeceğini herkese anlatmaya başlar. Heyst'i bir "büyücü" olmakla suçlar. Yıllarca, herkese onu kötülerdir sürdürür ve öfkesi ve nefreti katlanarak devam eder. Daha öncesinde, ölesiye kavga ettiği ve kendisi için, düzenbaz, güvenilir bir düşman olan orkestra sahibi Zangiaco ile bile öç almak amacıyla işbirliği yapar. Köle gibi kullandığı ve kendisine en fazla

parayı kazandıracak bir çalışanını kaybeden Zangiaco ile Schomberg, kentin tek limanının altını üstüne getirir, fakat kaçan Heyst ve Lena'yı bulamazlar. Görünüşe göre, olaydan hiç haberi olmayan Schomberg'in karısı, çok zeki bir kadın olarak karşımıza çıkar. Kocasının Lena'yı elde etmek için ona para ve varlık içinde bir hayat teklif ettiğinin ve bunu başarırrsa, kendisini de ülkesine göndereceğinin farkındadır. Bu yüzden, Lena'nın ortada olması onun geleceği için büyük bir tehlikedir.

Schomberg, nefretinin doruğunda, kaybettiği kadını geri almak ve nefret ettiği Heyst'ten acısını çıkarmak için kafasında planlar yaparken, otele yeni müşteriler gelir. Uzun bir süre kalmak için gelenler, liderleri olan Bay Jones, onun katibi Martin Ricardo ve insandan çok vahşi bir hayvana benzeyen Pedro'dur. Bay Jones, aristokrat bir kökene sahip olmasına rağmen konuşması, görüntüsü ve davranışları ile tam bir şeytani karakterdir. Etrafı sürekli gözleyen, buyurgan bir tavırla konuşan ve her an saldıracakmış gibi duran Bay Jones, kısa sürede en az kendisi kadar şeytani bir görüntüye ve kişiliğe sahip Ricardo vasıtasıyla, Schomberg'i köşeye sıkıştırır. Onların otelde, yasak olan kumar oynamalarına izin vermesi için açgözlü Schomberg'in kaçamak kumar seanslarını bahane ederek şantaj yapar. Böylece, düzenli bir şekilde, bir haydut çetesi olan üçlü diğer insanlarla kumar oynayarak para kazanmaya ve iyi vakit geçirmeye başlar. Ricardo, etrafta sinsice dolaşan, Schomberg'i tehdit eden ve bacağına sarılı keskin bir bıçak taşıyarak, her an insan öldürme arzusu ile yanıp tutuşan tehlikeli birisidir. Schomberg, karısının yardımı ile, üçlünün dışarda olduğu bir zamanda odalarını kontrol ettirir ve dolaplarında silahları olduğunu keşfeder. Bu yüzden, büyük bir belaya çattığını anlar. Ancak, hırsı ve açgözlülüğü sınır tanımayan Schomberg, kendisi için büyük bir tehdit olan çeteden kurtulmanın bir yolunu bulur. Ricardo ile bir konuşmasında, Heyst'ten bahseder. Heyst'in, çok büyük bir serveti çalıp, onu Samburan adasında sakladığını iddia eder. Buna inanmaya hazır olan servet avcısı Ricardo ise, hemen olayı efendisine iletir. Ancak, kadınlardan nefret eden Bay Jones'a Lena'dan hiç söz etmez. Schomberg'in ayarladığı bir kayıkla, yanlarına su, yiyecek ve silah alan üçlü Samburan'a doğru, büyük serveti çalmak için yola çıkar.

Aradan geçen üç aylık süre içinde, Heyst ve Lena, birbirlerini tanımaya başlar ve toplumun uzağındaki neredeyse ıssız adada mutlu bir şekilde yaşar. Birbirlerini tanıma sürecinde, özellikle Schomberg'in Heyst hakkında, Morrison ile ilgili anlattıkları ve Heyst'in hayat ve insanla ilgili görüşleri yüzünden, Lena ve Heyst birbirlerine karşı bazı şüpheler taşır. Heyst, mutlu olmasına rağmen insanları hayatına aldığı için kısmen pişmanlık duyar. Lena'ya yüreğini açtığı için, sıkıntılara kapı araladığını ve aslında hem babasının öğretilerine hem de kendi ilkelerine ihanet ettiğini düşünür. "Öfkesi kıza değil, yaşamın kendisine yönelmişti. Yaşam denen o aşağılık tuzağa düşmüştü o da. Düşebileceği en kötü tuzağın bu olduğunu bildiği halde yakalanmıştı" (Z., 2011: 203). Lena ise tam bir minnettarlık ve bağlılıkla, sevgi dolu bir şekilde Heyst'e gelmesine rağmen, onun kendisine karşı şüphe ile yaklaştığını hisseder. Bu yüzden de, Heyst'e karşı, kendisinden bir daha asla şüphe etmeyeceği bir biçimde, sevgisini kanıtlamanın arzusu ile tutuşur.

Üç haydut, Samburan adasına vardıklarında, susuzluk ve güneşin sıcaklığından ölmek üzeredir. Heyst, onlardan şüphelenmesine ve onların adaya neden geldiklerine dair yaptıkları açıklamaları inandırıcı bulmamasına rağmen onlara su verir, adaya alır ve onları biraz uzaktaki bir kulübeye yerleştirir. Kısa süre içinde yemek, su ve bir barınak bulan haydutlar, tavırları ile niyetlerini belli etmeye başlarlar. Heyst, bunların en azılı cinsten birer haydut olduğunu anlar. "Konuşma ustalığını bile küçümseyip geçmişim, Beni yoktan var eden yeryuvarlağına, 'Ben benim, sense yalnızca bir gölge oyunusun' demiştim yıllar önce. Ve bunun böyle olduğuna bütün benliğimle inanıyorum. Ne var ki bu sözler uğursuzluk getiren sözlermiş meğer. Sonunda gölgelerin barındığı karanlıklar ülkesinde kalakaldım! Gölgelerle savaşmak olanaksız! Gölgeyi ne kandırabilirsin ne korkutabilirsin, gölgelerle boğuşmanın, ondan korunmanın hiç yolu yoktur. Gerçeklere de inancım kalmadı artık..." (Z., 2011: 323). Lena ile kendisini büyük bir tehlike altında bulur. Sadık, sessiz ve çalışkan uşak Wang bile, ortaya çıkan tehlikenin farkına vararak, Heyst'in tabancasını çalar ve artık çalışmak istemediğini söyler.

Efendisinden, bir kadının varlığını gizleyen Ricardo, Schomberg'in anlattığı genç kızı görmek için karşı konulamaz bir arzu içindedir. Bay Jones'un deliliğe varan kadın nefretinin işlerine engel olacağını düşünerek, hem güzel olmasını umduğu kıza tecavüz etme hem de belki de ondan kurtulma

düşüncesine girer. Heyst'in kulübesine girer ve yatak odasında Lena'ya saldırır. Kendisinden beklenmeyen bir kuvvetle Ricardo'ya karşı koyan Lena; sadece tecavülden kurtulmaz, aynı zamanda Ricardo'nun hayranlığını ve sevgisini kazanır. Lena ise Heyst ile kendisinin korkunç bir tehlike altında olduklarının farkındadır. Tek amacı, tabancaları çalındığından, Heyst'e kendini savunabilecek bir silah bulmaktır. Ricardo'nun bacağına bağlı biçimde taşıdığı keskin bıçağını çalabilirse, hem onu silahsız bırakabilecek ve öldürme şansı yakalayacak hem de Heyst'in Bay Jones ile Pedro'yu öldürebilmesinin yolunu açacaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için, Ricardo'nun Heyst'in servetini çalma planına inanmış gibi görünür. Ricardo hem servete konacak, hem Heyst ve Bay Jones'tan kurtulacak hem de tutku ile bağlanmaya başladığı Lena ile zenginlik içinde yaşayabilecektir. Lena, Heyst'in saklı bir serveti olmadığını bilmesine rağmen, bu gerçeği Ricardo'ya söylemez ve onun kendisine karşı düşkünlüğünü kullanmayı hedefler.

Heyst, Lena'nın planlarından habersizdir ve kendi kendine göre bir kurtuluş düşüncesine girer. Kendisini kurtaramayacağını, ancak Lena'nın kaçmasına yardım edebileceğini düşünür. Gece vakti Lena'nın kara giysiler ve bir şapka giyerek ormana kaçıp saklanmasını ve kendisinden bir haber alamazsa Wang'ın karısının yerli kabilesine sığınmasını ister. Bir süre sonra, Kaptan Davidson adanın yakınlarından geçerken Lena ona haber verebilecek ve kurtulmuş olacaktır. Heyst, Lena'yı güvende tuttuğu düşüncesi ile Bay Jones ile açıkça konuşmak için kulübesine gider.

Ancak Lena'nın planları farklıdır. Peşinde olduğu silahın taşıyıcısı Ricardo'nun yanına geleceğinden ve hem Heyst'i hem de Bay Jones'u öldürmek isteyeceğinden emindir. Mumların altında oturup Ricardo'yu bekler. Ricardo geldiğinde, sözleri ve kadınlığını kullanarak, ona arzu ettiği her şeyi alabileceği izlenimini verir. Ona aldanan Ricardo, Lena'nın keskin bıçağı almasına izin verir. Lena onu yere oturtur ve ayağını okşamasına izin verir. Ricardo, Lena'nın ayağını öpmeye başladığında kapıda Heyst ve Bay Jones belirir. Heyst, bir az önce, Jones'a Lena'nın adadaki varlığından bahsetmiştir. Jones ise Ricardo'nun bunu kendisinden saklamasına çok sinirlenir, çünkü Ricardo'nun kadınlara karşı düşkünlüğünün farkındadır. Bay Jones, Ricardo'nun neden gizemli davrandığını, gündüz traş olup kokular sürmesini düşününce, onun nasıl bir planın peşinde olduğunu anlar.

Bay Jones, Heyst'in omzunun üzerinden Ricardo'yu vurmaya amacı ile ateş eder, ancak kurşun Ricardo'yu sıyırarak, Lena'nın göğsüne saplanır. Heyst, kendisini aldattığını düşündüğü Lena'nın vurulduğunu fark edemez ve uzun bir süre şaşkınlık içinde ayakta dikilir. Jones da Ricardo'yu vurduğunu düşünerek hemen kulübesine döner. Ricardo, şaşkınlık ve suçluluk içinde hemen Bay Jones'un peşinden koşar. Lena ile Heyst yalnız kaldıklarında, Lena mutluluk içinde, düşmandan silahı alabildiğini ve bundan sonra Heyst'i kurtardığını söyler. Heyst ise hala aldatılmışlık duygusu içinde, şaşkındır. Lena, Heyst'in önünde diz çöker ve gözlerinde mutluluk ile acının varlığı belirir. Heyst onu yakalar ve yatağa yatırır, ancak hala onun vurulmuş olduğunun farkında değildir. Tam o anda, Kaptan Davidson ortaya çıkar. Gelmesinin nedeni, bir sandalda bir tabanca ile vurulmuş olan bir kişiyi (Pedro'yu) görmesinden ve şüpheye düşüp, tehlikeyi sezmesinden kaynaklanmıştır. Davidson, eline Ricardo'nun bıçağını alır ve Heyst'e gösterir. Dehşete düşen Heyst, Lena'nın giysisini yırtar ve göğsünün kurşunla yaralanmış olduğunu görür. Lena ölürken, Heyst'in kendisine karşı sevgisini açıklamasını ve artık ona karşı şüphe duymadığını söylemesini ister, ama Heyst bu isteği gerçekleştirmez. Heyst, Lena'yı kucaklayarak kaldırır ve Lena bunu sevgisinin ve fedakarlığının anlaşıldığı şeklinde yorumlar. Conrad'ın kurgu kişileri; "Kendilerini, inançları ve felsefeleriyle çelişkiye düşürecek nitelikte durumlarla karşılaşır ve bu süreçte hayatla ilgili yanlış, romantik ideallerini değiştirmeye ve kendilerinin ötesinde duran evrenin kabul edilemez ve değiştirilemez, dayatıcı gücüne tanık etmeye başlar" (Lorch, 1964:74). Romanda hem Heyst hem de Lena aşılamaz bir duvar gibi duran evrenin dayatıcı gücünün karşısında yok olmak zorunda kalırlar.

Bu arada, Bay Jones Ricardo'yu vurur. Sonradan, Bay Jones'un cesedi, bir uçurumun dibinde bulunur; ya intihar etmiştir ya da ayağı kayıp düşmüştür. Heyst, Davidson'a gençliğinden itibaren umut etmeyi, sevmeyi ve hayata bir türlü güven duymayı öğrenemediğini söyler ve Lena ile yalnız kalmak ister. Davidson uzaklaştıktan sonra, kulübenin yandığını görür. Çaresizce yangını seyreden Davidson, yangın sona erince, Wang ile birlikte enkazı araştırır ve Heyst'in de Lena ile birlikte yanarak öldüğünü anlar. Ya intihar etmiştir ya da kaza sonucu ölmüştür.

Schomberg, nefretinden dolayı, Heyst hakkında anlattığı hikayenin yarattığı etki dolayısı ile önem kazanır. Romanın ana olay örgüsüne yön veren hikayesinde, duygularının yoğunluğu kadar tekrarların ve insanların merakını çekme özelliğinin de etkisi büyüktür. Hırsını, öfkesini ve kıskançlığını yansıtan hikaye, sadece dinleyenlerin bir insan hayatı hakkındaki merakını giderme vasıtası değil, hikayeye konu olan kişi(ler)nin de doğrudan ölümüne neden olur.

Bay Jones ve Ricardo'ya karşı kendini savunmaktan acizdir. Ancak, kurnazlığını devreye sokarak hem Heyst'ten intikamını almak hem de bu azılı çeteden kurtulmak için bir yol bulur. Onları, Heyst'in (kendisinin de anlattıkça inanmaya başladığı) büyük servetini elde etmeye ikna eder. Öz algısı oldukça gelişkin olan Schomberg, her zaman kendini, özellikle fiziksel açıdan över, ancak aslında korkağın tekidir. Karısından nefret eder ve ondan kurtulmak ister. Kendisini fiziksel açıdan en güçlü döneminde hissederek aşık olduğu Lena'ya, otelde kaldıkları dönemde, kur yapar, hatta cinsel tacizlerde bulunur. Her açıdan kötülük simgesi olan Schomberg'in, romanda kötü amaçlar için yapılmış olsa da, en önemli yeteneği dedikodu üretmeye yatkın, sınırsız nefretle donanmış, hayal kuran bir zihnin varlığıdır. Başlangıçtan beri Axel Heyst'ten nefret eden Schomberg, Lena'nın kaçması sonunda, cinayet işleyebilecek kadar öfke nöbetine girer.

Soylu bir kökenden gelmesine ve iyi bir eğitim görmesine rağmen, Bay Jones, görüntüsü, davranışları, konuşması ve niyeti bakımından şeytanın insan kılığına girmiş halidir. Bir beyefendi görüntüsünün altında yatan karanlık bir güçtür. Gerçek adı ve geçmişi bilinmeyen biri olarak, belki de katibi Martin Ricardo'nun da yardımı ile, bir aristokrat gibi görünür. Bir zamanlar, üst sınıfların etkinlerinin müdavimlerinden olmakla övünen Jones'un zihninden geçenler hakkında bilgilendirilmeyen okur, onun şeytani niyetlerinden daha derin bir biçimde şüphelenir. Her tarafı gözetleyen sinsi bakışları, zayıf bedeni, uzun ve kemikli boyu, gizli hesaplar peşinde koştuğu izlenimi veren yüz ifadesi ile tam bir acımasızlık simgesidir. Romanda, Jones'un çocukluğu, gençliği ya da aristokrat kökeni hakkında bilgi verilmemesi, şüphe ve korku unsurunu artırdığı gibi, okurun onunla empati kurmasının da yolunu tıkar. Soğukkanlı bir katil olarak sunulan Jones'un sadece Kolombiya'da, şu anda kendisine uşaklık eden Pedro gibi bir timsah avcısı olan kardeşini öldürmesi aktarılır. Her tarafa, ölüm ve dehşet saçan, inançtan ve insanlıktan yoksun biri olarak betimlenir. Tek zaafı kadınlara karşı duyduğu güvensizlik ve nefrettir. Bu nefret, romanın sonunu belirleyen ana öğelerden birisidir. Kendisine yalan söylediği ve Lena'ya karşı cinsel bir çekim hissettiği için, en yakın destekçisi Ricardo'yu öldürür. Sonrasında, kaza sonucu ya da intihar ederek ölür.

Efendisi Jones kadar kötü bir kişilik olan Katip Ricardo'nun da asıl adının Martin Ricardo olup olmadığı belirsizdir. Orta sınıf bir İngiliz gibi görünen Ricardo, tıknaz, güçlü birisidir. İnsanlara, nesnelere, hayvanlara, kısacası yaşamın içindeki tüm varlıklara karşı her an zarar verebilecek bir yapıdaki Ricardo, yıkıcı, ateşin bir karakterdir. Davranışları, bakışları ve sözleri bilinçaltında taşıdığı bir volkandan beslenir gibidir. Onun hakkında da okura bilgi sunulmaması, neden böyle yıkıcı biri olduğunun açıklanmaması, onun şiddet eğilimini ve kan dökme arzusunu daha da korkunç hale getirir. "İleriye görseler de görmeseler de insanlar tutsaklıklarını severler. Yadsımanın bilinmeyen gücüyle direnmektense, köleliklerinin dağınık yatağında yatmayı yeğlerler." (Z., 2011:209). Romanın sonunda efendisi ve koruyucusu tarafından öldürülmesi, daha öncesinde ise bir kadına, Lena'ya karşı derin bir sevgi ve aşk duyması bile ona karşı bir acıma duygusu uyandırmaz. Her iki karakter de ölümcüldür ve ölümcüllükleri ise etrafa dehşet saçar. Bay Jones'un kadınlara karşı duyduğu güvensizlik ve nefret gibi, Ricardo da, tersi biçimde, kadınlara düşkünlük ve kör bir güven hissi bulunur. Bu zaafı yüzünden, Lena tarafından kolayca aldatılır ve sonu ölüm olur.

Jones ve Ricardo'nun karşıtı bir kişilik olan Morrison, bir tüccar olmasına rağmen cömertliği ve yardımseverliğinden dolayı tam bir insansever olarak betimlenir. Gezdiği adalarda, insanların ihtiyacı olan malları parasını alamayacağını bile bile, rahatlıkla dağıtır. Bu yüzden, gemisini kaybetme tehlikesi ile karşılaştığında, onu kurtarmak için para bulamaz ve Heyst'in yardım teklifini büyük bir minnetle kabul eder. Heyst'in verdiği para miktar olarak çok büyük değildir, ancak, gemiyi kurtardıktan sonra, borcunu ödemesi imkansız gibi görünen Morrison, Heyst'e karşı duyduğu minnettarlık yüzünden, ona ortaklık teklif eder. İnsani duyguları gelişkin olan Heyst, para almak amacı olmaksızın, sırf Morrison'un hatırı için onun teklifini kabul eder. Morrison, bununla kalmaz ve Tropik Kuşak Kömür Şirketi adında, çevredeki adaların birinde, o dönemdeki buharlı gemiler için önemli bir maden olan kömür işi yapacak bir şirket kurar. Heyst'e karşı duyduğu minnet duygusu yüzünden,

Heyst'i şirketin müdürü yapar. Şirketin asıl faaliyet alanı, Sourabaya kentinin birkaç kilometre açığındaki Samburan adasıdır. Şirketin işleri istenildiği gibi gitmez ve batma tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Morrison, şirketi kurtarmak için paraya ihtiyaç duyar ve para bulmak için İngiltere'ye döner. Ancak, daha öncesinde akciğerlerinden rahatsız olan Morrison, iklim değişikliğinden etkilenir, soğuk algınlığına yakalanır ve geri dönmeden İngiltere'de ölür. Şirket batır ve Heyst, şirket çalışanlarının maaşını ödedikten sonra tek başına kalır. Üzerinde aktif bir yanardağ olan Samburan adasında, Çinli Uşağı Wang ile, batan şirketin barakalarında yaşamaya başlar. Barakaların içini, yine ölen babasının kendisine miras bıraktığı eşyalarla donatır. Morrison'un Heyst'e karşı duyduğu minnet duygusu onu acınası bir konuma sürükler, ancak olay örgüsünün gelişiminde, toplumdan ve insanlardan uzak durmaya çalışan Heyst'i inziva hayatından çıkarması açısından önemlidir.

Zafer romanının, belki de en yakından incelenen, en açık ve düşünceleri en oturaklı kişisi Lena'dır. Yokluk ve yoksulluk içinde, neredeyse bir sokak çocuğu konumundaki genç kız, Heyst ile karşılaşana kadar yaşamında sıkıntı, yokluk ve acı dışında bir şeyle tanışmamış gibidir. Yaşamı boyunca, istemediği koşullara maruz kalmış ve kendisini bir mengene gibi sıkıştıran, yaşamdan tat almasını engelleyen maddi kaygılar yüzünden duygularını yaşayamamış ve kişiliğini hayata dayatamamış biridir. Lena, gür ve uzun saçları, çekici dudakları, beyaz teni ve hülyalı bakan gözleri ile bir güzellik simgesidir. Yüzünde sürekli kendini gösteren anlamsızlık ve sıkıntı, Heyst'in yüreğinde yardım duygularını tetikleyen iki önemli özelliktir. Ancak, en önemli ve etkileyici niteliği çok güzel olan sesidir. Heyst'e göre, Lena sesi ile söylediği her şeyi büyümlü bir güzelliğe sokarak bir tür baştan çıkarıcı etkiye sahiptir. Lena, keman çaldığı orkestranın sahibi zalim Zangiaco'm'dan ve sürekli kendisine tacizkar davranan Schomberg'den kendisini kurtarması için Heyst'ten yardım etmesini ister. Acıma duygusu kabaran Heyst, Lena'yı yalnızlığının yurdu olan Samburan adasına kaçıtır. Sessizlik ve yalnızlıkla örülmüş huzurlu doğa, Lena'nın kaba, kavgacı ve sokak insanına uygun kişiliğini dönüştürür ve genç kıızı olgun bir kadına çevirir. Heyst'e aşık olur. Anlatı ilerleyip, Jones ve Ricardo ile tehlike netleştikçe, Lena'nın koruyucu, savaşçı, fedakar yapısı kendini daha açık biçimde ortaya serer. Lena, giderek bir trajik kahraman kimliğine bürünür. Aşık bir kadın olarak, güçsüzlüğü yırtıcı bir güce ve bağımlılığı bağımsız, öldürücü bir özgürlüğe dönüşür. Ricardo'nun saldırısını, eşit derecede bir güç ve kararlılıkla savuşturur. Ancak tabancasının çalındığı ortaya çıkınca, Heyst'in ne kadar savunmasız olduğunu anlar ve sevdiği erkek uğruna çok önemli tehlikeleri göze alır. Aklını kullanarak hem Heyst'i hem de Ricardo'yu kandırmayı başarır. Hedefine ulaşmak ve Heyst'i koruyabilmek için, tüm planlarını kendine saklamak zorundadır. Amacı, Heyst'in güvenini kazanmak ve aşkını kanıtlamaktır. Heyst'i koruma çabası sonuca ulaşır, ancak cesareti hayatına mal olur.

Heyst, kendisini babasına benzetir, ancak babasının derinliği ve felsefi düşünce gücünün kendisinde eksik olduğunu kanısındadır. Kendisini dünyanın en yalnız insanı, en tuhaf serserisi, vurdumduymaz biri ve evrensel kibir ve şüphe insanı olarak tanımlar. Yalnızlığının, şüpheciliğinin ve yabancılaşmasının ardında yatan ana neden, babasının kendisine gençliğinden itibaren öğrettiği felsefedir. Çocuk yaşta, bir babanın erkek çocuğunun kişiliği ve hayal dünyası üzerinde en etkili olacağı bir dönemde, Heyst babası tarafından ayrıksanma ve yalnızlık felsefesine sokulur. İnsanlardan kopuk olarak sürdürdüğü yaşamında ise, Heyst'in saplantılı şüpheciliğini ve geri çekilme dürtüsünün yanlışlığını gösterecek bir olay yaşamaması da, babasının öğretilerini pekiştirir. İnsanlara acımayı ve onların dünyadaki işlerini önemsememeyi de babasından öğrenir ve ona göre asla insanların dünyasına duyguları, düşünceleri ve davranışları ile girmemeli, sadece uzaktan seyretmekle yetinmelidir. Diğer insanlarla tüm ilişkilerinde, hep bir gözlemci olarak durur, olaylara karışmaz ve yüzüne kibarlık maskesini geçirerek, hayata, insanların duygularına, planlarına, küçük hesaplarına karşı kayıtsızlığını örter. Babasının öğretisi doğrultusunda, sadece insanlara bir tür acıma ile yaklaşır. Acıma duygusu, onu üç ölümcül hataya zorlar. Bunlardan ilki Morrison, ikincisi Lena ve sonuncusu ise James ve çetesi ile ilgilidir. Acıma duygusunun gölgesinde barınan yardımseverliğini ortaya çıkardığı her üç ilişki sonrası, yüreğinde beliren duygu pişmanlıktır, çünkü her zaman kötülüğe davetiye çıkardığından şüphelenir. İlk ilişkisinde, insanların dünyasına karışmak, iş yapmak zorunda kalır ve başarısızlıkla sonuçlanan kömür işinden sonra değer verdiği, yufka yürekli, yardımsever Morrison hastalanıp ölür. İkinci ilişkisinde, kendi yalnızlığını, adasını ve evini olduğu gibi, huzurunu da Lena ile paylaşmak zorunda kalır. Lena da Morrison gibi ölür. Son ilişkisinde, yine insanlardan uzak kalmasının nedeni olarak yanlış kararlar verir ve acıma duygusundan kaynaklanan ölümcül bir hata işler. Jones ve

çetesini, onlara karşı hissettiği tüm şüpheyeye rağmen, adaya alır ve onlara yardım eder. “Evrensel olarak olaylardan kendini yabancılaştırabilen Heyst; çelebi tavırlı bay Jones, sade bir insan olan Ricardo ile sadık Pedro gelince, evrende değiştirilemeyecek şeylere karşı alınan, o Stoacılık denilen ince davranışını, zihnine hakim olma yetisini kaybeder” (Z., 2011:10). Onlar ise, onu yok etmeye koşullanmıştır. Çatışma kaçınılmaz olur ve her ne kadar Jones ve çetesinin diğer iki elemanı ölseler de, Heyst hem hayatta sevmeye en çok yaklaştığı Lena'yı kaybeder hem de pişmanlık içinde ölür (ya da intihar eder).

Sonuç

Heyst aslında ne sevmeyi ne de nefret etmeyi bilir. Sürekli babasının öğretilerini uygulayan ve bu yüzden insanlardan kaçan Heyst, topluma, insana ve uygarlığa karşı kördür. Kendisini ya da değer verdiği bir insanı ölüme karşı nasıl savunacağını bilemediği gibi, kendisinin de Lena'ya ifade ettiği şekliyle, asla bir adam öldürmüş ya da bir kadın sevmiş değildir. Anlatıcının sözlerinden yola çıkıldığında, Heyst daha açık biçimde anlaşılabilir. Morrison'u acıma duygusu ile betimleyen Heyst, onun kötülüğün pençesinde kıvranan bir dünyada, çıkarların ve bencilliğin birbiri ile yarıştığı insan toplumunda yeri olmayan biri olarak görür. Lena'yı ise, kaderinin bir oyuncağı şeklinde betimler ve ona bir zavallı muamelesi yapar. Ölümünü anlattığı sahnede bile, onun kendi onurunu ve sevgisini ispat etme çabasına tepeden bakar. Davidson'u insani boyutu ile onaylar gibi görünse de ona da her zaman uzak kalır. Schomberg'in anlattığı hikayelerden habersiz durumda iken onun hakkında bir şey düşünmeyen Heyst, Lena'nın anlattıkları ve Jones'dan öğrendikleri sonrasında, kendi yaradılışına bu kadar ters düşen bir kişiye karşı büyük bir öfke duyar. Jones ve çetesini ölümcül birer vahşi olarak görür, ancak onlarla başetmek için geliştirdiği her türlü düşünce saf ve gülünç derecede insanı tanımaktan uzaktır.

Heyst, karşılaştığı çok önemli olaylar karşısında, değişime pek uğramayan birisidir. Değişime ayak diremesinin altında yatan ana neden, babasının güçlü etkisi kadar olaylarla geç bir yaşta yüzleşmesidir. Dünyaya yaklaşımını, insana dair görüşlerini ve hayata bakış açısını değişime uğratabilecek tek güç sadece Lena'ya karşı hissedebileceği aşk ve sevgidir. Kısmen de olsa, bu duyguyu hisseden Heyst, Lena'dan etkilenir ve aldatılma düşüncesi bir taraftan pişmanlığını tetiklerken, öte yandan içinde bir gönül kırıklığı da yaratır. Aşkın çağrısı, sevmeye ve sevilme ihtiyacı, bilinçaltına işler ve kurgu Lena'nın ölümü ile son bulmasaydı, belki de Heyst, Lena'nın sıcaklığına, sevgisine ve varlığına alışıp, en azından tek başına bir varoluştan ikili bir varoluşa geçmeyi başarabilirdi. Heyst'in kişiliğindeki tek değişim, sadece Lena ile Ricardo'nun görünürdeki yaklaşmasını seyrettiği anda zihninde tekrar işlemeye başlayan yeni şüphe ile ortaya çıkar. Gerçeği, Davidson'un açıklamaları ile anlayınca, şüphesinden şüphelenmeye başlaması ve o ana kadar sıkı sıkıya sarıldığı felsefesinin ölümcüllüğünü görmesi mümkün olur. Fakat, kendi felsefesini sorgulayıp, yeni bir gözle hayatı anlamaya başlamak için artık çok geçtir. Sonuç ise Heyst'in katlanamayacağı kadar ağırdır: hiçlik, anlamsızlık ve bunların sonucu gelen intihar.

Kaynakça

- Aşkaroğlu, V. (2016). Trajik Ve Modern: Triolojik Bir Çözümleme: Oğuz Atay-Joseph Conrad-Yusuf Atılgan. Ankara: Kültür Ajans Yayınları.
- Conrad, J. (2011). Zafer: Bir Ada Hikayesi. Armağan İlkın (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Feaster, J. (1971). "Conrad and Ford: Criticism at the End of the Tether", *Journal of Modern Literature*, Vol. 2, No. 3, 417-421. <https://iupress.org/journals/jml/>.
- Howe, I. (1953). "Order and Anarchy: The Political Novels", *The Kenyon Review*, Vol. 15, No. 4 (Autumn), 505-521.
- Lorch Thomas, M. (1964). "The Barrier Between Youth and Maturity in the Works of Joseph Conrad", *Modern Fiction Studies*. No: X, Spring Issue. <https://www.press.jhu.edu/journals/mfs-modern-fiction-studies>.
- Warren Robert, P. (1951). "Nostromo", *Seawane Review*. LIX., 363-391.
- Zabel Morton, D. (1972). *Conrad In His Age*. New York: The New Republic.
- Zabel Morton, D. (1959). *The Portable Conrad*. New York: New York Publications.